

Forslag

til

Lov for Grønland om svangerskabsafbrydelse.

Fremsat den 25. oktober 1974 af *ministeren for Grønland*.

Kapitel 1.

Betingelser.

§ 1. En kvinde, som har bopæl her i riget (Danmark og Grønland), har ret til at få sit svangerskab afbrudt, hvis indgrebet kan foretages inden udløbet af 12. svangerskabsuge, og kvinden, efter at reglerne i § 8 er iagttaget, fastholder sit ønske om svangerskabsafbrydelse.

§ 2. Selv om 12. svangerskabsuge er udløbet, kan en kvinde uden særlig tilladelse få sit svangerskab afbrudt, hvis indgrebet er nødvendigt for at afværge fare for hendes liv eller for en alvorlig forringelse af hendes legemlige eller sjælelige helbred, og denne fare er udelukkende eller ganske overvejende lægeligt begrundet.

§ 3. Er 12. svangerskabsuge udløbet, kan en kvinde, som har bopæl her i riget, få tilladelse til svangerskabsafbrydelse, hvis:

1) svangerskabet, fødslen eller omsorgen for barnet medfører fare for forringelse af kvindens helbred på grund af foreliggende eller truende legemlig eller sjælelig sygdom eller svækkelsestilstand eller som følge af hendes øvrige livsforhold,

2) graviditeten skyldes omstændigheder, som nævnt i kriminallov for Grønland § 49 eller §§ 51, 52, 53 og 54,

3) der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskædigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse,

4) kvinden på grund af legemlig eller sjælelig lidelse eller svag begavelse ikke formår at drage omsorg for barnet på forsvarlig måde,

5) kvinden på grund af ung alder eller umodenhed ikke for tiden formår at drage omsorg for barnet på forsvarlig måde, eller

6) svangerskabet, fødslen eller omsorgen for barnet må antages at ville medføre en alvorlig belastning af kvinden, som ikke kan afværges på anden måde, således at det af hensyn til kvinden, til opretholdelsen af hjemmet eller omsorgen for familiens øvrige børn må anses for påkrævet, at svangerskabet afbrydes. Ved afgørelsen tages hensyn til kvindens alder, arbejdsbyrde og personlige forhold i øvrigt samt til familiens bolig-mæssige, økonomiske og helbredsmæssige forhold.

Stk. 2. Tilladelse til svangerskabsafbrydelse må kun gives, hvis de forhold, der begrundes ansøgningen herom, har en sådan vægt, at det findes berettiget at udsætte kvinden for den forøgede helbredsmæssige risiko, som indgrebet nu indebærer.

Kapitel 2.

Samråd og ankenævn.

§ 4. De i § 3, § 5, stk. 2, § 6, stk. 2 og 3 og § 7 nævnte afgørelser træffes af et samråd bestående af den læge, der skal foretage indgrebet og en anden læge samt en socialmedhjælper eller sundhedsmedhjælper, der har kendskab til kvindens forhold.

Stk. 2. I påtrængende tilfælde kan afgørelsen træffes af den læge, der skal foretage indgrebet i samråd med en af de øvrige i stk. 1 nævnte personer.

Stk. 3. Et samråds afgørelse kan indbringes for et ankenævnet, der tillige fører tilsyn med samrådets virksomhed. Ankenævnet består af landshøvdingen, landslægen og arbejds- og socialdirektøren. I behandlingen af hver klagesag deltager alle tre medlemmer, personlig eller ved stedfortræder.

Stk. 4. Tilladelse kan kun gives, hvis der er enighed herom i samrådet eller ankenævnet.

Kapitel 3.

Fremgangsmaåden.

§ 5. Anmodning om svangerskabsafbrydelse skal fremsættes af kvinden selv.

Stk. 2. Er kvinden på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller af anden grund ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet, kan samrådet, når omstændighederne taler derfor, tillade svangerskabsafbrydelse efter anmodning fra en særligt beskikket værge. Samrådets afgørelse kan af værger indbringes for ankenævnet.

§ 6. Er kvinden under 18 år eller umyndiggjort i personlig henseende, skal forældremyndighedens indehaver, henholdsvis værger, samtykke i anmodningen.

Stk. 2. Samrådet kan, når omstændighederne taler derfor, tillade, at samtykke efter stk. 1 ikke indhentes. Samrådets afgørelse kan af kvinden indbringes for ankenævnet.

Stk. 3. Samrådet kan, når omstændighederne taler derfor, tillade svangerskabsafbrydelse, selv om samtykke efter stk. 1 nægtes. Samrådets afgørelse kan indbringes for ankenævnet af kvinden, forældremyndighedens indehaver eller værger.

§ 7. Samrådet kan tillade svangerskabsafbrydelse efter § 1 eller § 3, selv om kvinden ikke har bopæl her i riget, hvis hun har en særlig tilknytning hertil.

§ 8. Anmodning om svangerskabsafbrydelse fremsættes over for en læge eller jordemoder.

Stk. 2. Kvinden skal gøres opmærksom på, at hun ved henvendelse til det stedlige for-

sorgsudvalg kan få vejledning om de foreliggende muligheder for støtte til gennemførelse af svangerskabet og for støtte efter barnets fødsel.

Stk. 3. Kvinden skal af lægen vejledes om indgrebets beskaffenhed og direkte følger samt om den risiko, der må antages at være forbundet med indgrebet. Det samme gælder den, der skal fremsætte anmodning efter § 5, stk. 2, eller samtykke efter § 6, stk. 1.

§ 9. Hvis betingelserne i § 1 eller § 2 skønnes opfyldt, henviser lægen kvinden til et sygehus, jfr. § 10. I modsat fald skal lægen straks drage omsorg for, at der træffes afgørelse efter § 4, stk. 1.

§ 10. Svangerskabsafbrydelse må kun foretages af en læge på et offentligt sygehus eller et dertil knyttet ambulatorium.

§ 11. Ministeren fastsætter regler om anmodning om svangerskabsafbrydelse og om behandlingen af sager herom.

Kapitel 4.

Svangerskabsforebyggelse.

§ 12. Svangerskabsforebyggende midler må kun forhandles, hvis de er godkendt af sundhedsstyrelsen. Godkendelsen kan bl. a. betinges af, at midlerne kun forhandles fra udsalgssteder, der er godkendt af distriktslægen efter forhandling med politiet.

Stk. 2. Erhvervsmæssig undersøgelse af urinprøver med henblik på påvisning af svangerskab må kun foretages af læger og af personer, som sundhedsstyrelsen autoriserer hertil.

Kapitel 5.

Sanktionsbestemmelser.

§ 13. En læge, der afbryder en andens svangerskab, uden at betingelserne i §§ 1 eller 2 er opfyldt, og uden at der foreligger tilladelse efter § 3, idømmes foranstaltninger efter kriminalloven.

Stk. 2. En læge, der afbryder en andens svangerskab, uden at betingelserne i § 5, § 6 og § 8, stk. 3, er opfyldt, idømmes advarsel eller bøde.

Stk. 3. En læge, der afbryder en andens svangerskab i strid med § 10, idømmes advarsel eller bøde.

Stk. 4. Den, som uden at være læge afbryder en andens svangerskab, idømmes foranstaltninger efter kriminalloven.

Stk. 5. Stk. 1 og 4 finder tilsvarende anvendelse på den, der bistår ved den pågældendes virksomhed.

Stk. 6. Overtrædelse af § 12 eller af vilkår, der er fastsat for godkendelse efter § 12, stk. 1, medfører idømmelse af advarsel eller bøde.

§ 14. Den, som til andre end sygehuse sælger genstande eller stoffer, der må antages at være bestemt til afbrydelse af svangerskab, eller i øvrigt stiller sådanne gen-

stande til rådighed mod vederlag, idømmes foranstaltning efter kriminalloven.

§ 15. Overtrædelser, der begås af uagtsomhed, medfører ikke sanktion.

Kapitel 6.

Ikrafttræden m. v.

§ 16. Loven træder i kraft den 1. februar 1975.

Stk. 2. Lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab ophæves.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Nærværende forslag til lov for Grønland om svangerskabsafbrydelse er udarbejdet af Det grønlandske Lovudvalg og bygger på den for det øvrige Danmark gældende lov nr. 350 af 13. juni 1973 om svangerskabsafbrydelse. Forslaget, der er udarbejdet efter direkte anmodning fra Grønlands Landsråd, indeholder ikke ændringer i de materielle bestemmelser i forhold til den danske lov, hvorimod opbygningen af det administrative apparat i Grønland, herunder navnlig den omstændighed at der ikke i Grønland findes nogen mødrehjælpsinstitution, bevirker, at der, for så vidt angår sammensætningen af de i de danske lov omhandlede myndigheder, må gives særregler for Grønlands vedkommende.

For det her omhandlede retsområde er stillingen i Grønland i dag den, at det er lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v., der er gældende. Lov nr. 120 af 24. marts 1970 om svangerskabsafbrydelse fik ikke gyldighed for Grønland, men indeholdt en bestemmelse om, at loven ved kgl. anordning kunne sættes i kraft for Grønland. Af administrative grunde, herunder i første række at der som nævnt ovenfor ikke findes mødrehjælpsinstitutioner i Grønland, er en sådan ikraftsættelse ikke blevet aktuel.

Baggrunden for at lov nr. 350 af 13. juni 1973 om svangerskabsafbrydelse ikke fik gyldighed for Grønland, var dels, at der fra grønlandsk side var udtrykt ønske om, at der blev udarbejdet en særlig svangerskabslov for Grønland, dels at man fandt det rigtigst, at Grønlands Landsråd inden forelæggelsen af et lovforslag efter en drøftelse med udgangspunkt i den her i landet førte debat havde taget stilling til,

om der i Grønland burde indføres fri adgang til svangerskabsafbrydelse.

Sagen har været behandlet af Grønlands Landsråd i efterårssamlingen 1973 og forårssamlingen 1974, og rådet har tiltrådt nærværende lovforslag, hvis vedtagelse ikke har administrative eller økonomiske konsekvenser.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Bestemmelsen er enslydende med den danske svangerskabslovs § 1, der fastslår princippet om fri adgang til svangerskabsafbrydelse, når indgrebet kan ske inden udløbet af 12. svangerskabsuge.

Til § 2.

Bestemmelsen er enslydende med den danske svangerskabslovs § 2 og vedrører tilfælde, hvor svangerskabsafbrydelse er nødvendig af lægelige grunde. På grund af § 1 får bestemmelsen normalt kun betydning efter udløbet af 12. svangerskabsuge. Den omfatter i modsætning til §§ 1 og 3 også kvinder, der ikke har bopæl i riget.

Til § 3.

Bestemmelsen svarer til den danske svangerskabslovs § 3, hvorefter der under visse omstændigheder her i landet kan foretages svangerskabsafbrydelse efter udløbet af 12. svangerskabsuge med tilladelse fra samrådet eller ankenævnet.

Til § 4.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger, findes der endnu ikke nogen mødrehjælpsinstitution i Grøn-

land. Det foreslås derfor, at samrådene, der — som i den danske svangerskabslov — skal afgøre sager efter § 3, § 5, stk. 2, § 6, stk. 2 og 3 og § 7, som det hidtil har været tilfældet i Grønland, kommer til at bestå af den læge, der skal foretage indgrebet og en anden læge. Endvidere foreslås til samrådet udnævnt et tredje medlem, der i kraft af sit arbejde inden for den kommunale socialforsorg eller sundhedsvæsenet kan tilføje samrådene noget af den sagkundskab, som mødrehjælpen repræsenterer i de danske samråd. Man har herved taget i betragtning, at uddannelsen af det grønlandske social- og sundhedsvæsens medarbejdere har gennemgået en betydelig udvikling, siden svangerskabsloven af 1956 trådte i kraft i Grønland.

Da samrådenes sammensætning ifølge sagens natur vil variere fra tilfælde til tilfælde forudsættes, at den læge, til hvem henvendelse rettes om en eventuel svangerskabsafbrydelse, drager omsorg for samrådets nedsættelse, når der er behov herfor.

Da der ikke altid vil være to læger i en by, vil det i visse tilfælde være nødvendigt at forelægge samrådsafgørelser telegrafisk, f. eks. for en læge i nabo-distriktet.

Det foreslås, at afgørelserne i påtrængende tilfælde kan træffes af den læge, der skal foretage indgrebet, og et af de to andre samrådsmedlemmer. Specielt i bygdens sager kan det tænkes, at det vil være vanskeligt at samle alle 3 samrådsmedlemmer. Endvidere vil der i en by kunne opstå hastetilfælde, som skal afgøres, medens en af lægerne er på rejse i læge-distriktet.

Ankenævnet foreslås sammensat af landshøvdingen over Grønland, landslægen og arbejds- og socialdirektøren, og det foreslås placeret i Godthåb. Ankesagerne er hastesager. Det har været overvejet, om det danske ankenævn burde kunne behandle sager fra Grønland for at opnå en ensartet praksis. Selv om arbejdsgangen under alle omstændigheder må baseres på telegrafisk forelæggelse, når det drejer sig om sager fra andre byer end Godthåb, forekommer det imidlertid mindre hensigtsmæssigt at belaste det danske ankenævn med sager, som med hensyn til de sociale omstændigheder kan virke fremmedartede, og som derfor heller ikke nødvendigvis skal tilpasses efter dansk praksis.

Ankenævnet skal føre tilsyn med samrådenes virksomhed. Medens det danske ankenævns arbejde hviler på et omfattende skriftligt materiale både vedrørende de medicinske og sociale forhold, hvilket muliggør, at ankenævnet i sin tilsynsvirksomhed kan sikre en vis ensartethed i afgørelserne, skønnes det hverken muligt eller ønskeligt at stille samme krav om skriftligt grundlag for afgørelserne i Grønland.

Gennem ankenævnets funktion som appelinstant i den konkrete sag opfyldes dog kravet til retssikkerhed på samme måde som i den danske lov, og i kraft af sin almindelige tilsynsmyndighed vil nævnet også have mulighed for at følge med i antallet af afbrydelser og afslag i de forskellige distrikter.

Til § 5.

Bestemmelsen er enslydende med den danske svangerskabslovs § 5. Det foreslås i stk. 2, at der i de tilfælde, hvor en kvinde er ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet, foruden en anmodning fra en værge skal foreligge en tilladelse fra samrådet. Dette gælder, selv om 12. svangerskabsuge ikke er udløbet.

Til § 6.

Bestemmelsen er enslydende med den danske svangerskabslovs § 6. Efter i parantes at have tilføjet de i relation til nærværende lovforslag relevante henvisninger, er bemærkningerne til denne bestemmelse i det danske lovforslag sålydende:

Efter den gældende lovs § 5, stk. 2, (1956-lovens § 2) skal der indhentes samtykke fra forældremyndighedens indehaver til indgrebets foretagelse, hvis kvinden er under 18 år. Fritagelse for at indhente samtykke kan kun gives, hvis særlige omstændigheder taler imod at indhente samtykket.

I stk. 1 opretholder man principielt kravet om samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Der kan imidlertid forekomme tilfælde, hvor det skønnes rimeligt at undlade at indhente samtykke. Da antallet af disse tilfælde formentlig må antages at blive stadigt større, har man fundet det rigtigst i stk. 2 at lempe betingelserne for at se bort fra samtykkekravet og give adgang dertil, hvis omstændighederne taler derfor. Man har ligeledes anset det for rimeligt i stk. 3 at give mulighed for at tillade svangerskabsafbrydelse, hvis omstændighederne taler derfor, selv om forældremyndighedens indehaver har været spurgt og har nægtet at samtykke. Afgørelsen af disse spørgsmål skal altid træffes af samrådet. Det gælder også i tilfælde, hvor kvinden i medfør af § 1 anmoder om svangerskabsafbrydelse inden udløbet af 12. svangerskabsuge, og der derfor ikke kræves tilladelse efter § 3 til indgrebet.

Samrådenes afgørelser også på dette område kan indbringes for ankenævnet. Der vil i de administrative regler, der ventes udsendt i medfør af § 12 (§ 11), blive givet regler til sikring af, at forældremyndighedens indehaver får mulighed for at påklage en tilladelse efter stk. 3, inden indgrebet foretages. Har indehaveren af forældremyndigheden i et tilfælde, der er omfattet af stk. 2, rettet henvendelse til sam-

rådet, vil der være adgang til at påklage en tilladelse efter reglerne i stk. 3.

Til § 7.

Bestemmelsen svarer til den danske svangerskabslovs § 7.

Til § 8.

Det foreslås, at anmodning om svangerskabsafbrydelse i alle tilfælde skal fremsættes over for en læge eller jordemoder (fødselshjælper). Det vil betyde, at kvinden vil kunne fremsætte sin anmodning over for en til sundhedsvæsenet knyttet person, der vil kunne fastslå, om svangerskab foreligger, og foretage sig det fornødne til sagens fremme.

Kvinden skal gøres opmærksom på, at hun ved henvendelse til forsorgsudvalget kan få vejledning om sociale hjælpeforanstaltninger, hvis hun gennemfører svangerskabet, og hun skal af en læge vejledes om indgrebet.

Er kvinden under 18 år, og forældremyndighedens indehaver (værgen) skal give samtykke efter § 6, stk. 1, skal også denne vejledes. Det samme gælder, når anmodning fremsættes af en særlig beskikket væрге efter § 5, stk. 2.

Til § 9.

En læge, der modtager en anmodning om svangerskabsafbrydelse, har pligt til at henvise kvinden til sygehuset, hvis 12. svangerskabsuge ikke skønnes udløbet, jfr. § 1. I modsat fald skal lægen, såfremt betingelserne i § 2 heller ikke skønnes opfyldt, straks drage omsorg for, at sagen forelægges samrådet til afgørelse efter § 4, stk. 1.

Til § 10.

Svangerskabsafbrydelse skal foretages af en læge på et offentligt sygehus eller et dertil knyttet ambulatorium. I de bygder, hvor der er sygeplejestation med indretning til at modtage barselspatienter m. m., vil indgrebet kunne foretages der, da disse stationer må ligestilles med ambulatorier.

Efter nærværende forslag har lægerne ikke som efter den danske lov ret til at nægte at foretage indgrebet. Baggrunden herfor er, at en kvinde, såfremt dette var tilfældet, i givet fald måtte henvises til at rejse til et andet sygehus med betydelig risiko for at komme så sent frem, at 12. svangerskabsuge er udløbet. Af samme grund kan heller ikke en sygeplejerske, således som det er tilfældet efter den danske lov, fritages for at medvirke ved indgrebet. Det er hensigten at orientere læger og sygeplejersker, der søger stilling i Grønland, om, at det i Grønland hører med til dette personales tjenesteplichter, henholdsvis at foretage og medvirke til abortindgreb.

Til §§ 11 og 12.

Bestemmelserne svarer til den danske svangerskabslovs §§ 12 og 13.

Til § 13.

Bestemmelsen svarer til den danske lovs § 14 med visse redaktionelle ændringer (henvisning til kriminallov for Grønland i stedet for borgerlig straffelov).

Til §§ 14 og 15.

Bestemmelserne svarer til den danske svangerskabslovs § 15 og 16.